

οι Σλαῖνοι, τὴ βλέπουν οἱ Φράγκοι. Καὶ μοναχὰ οἱ Ρωμιοὶ δὲν τὴ βλέπουμε. Τί φταίμε; Οἱ δασκάλοι μᾶς ἔδειξαν τὸν Παρθενῶνα καὶ οἱ λογιώτατοι μᾶς γλυκοναγουρίζουνε μὲ τοῦ Μαραθῶνα τὰ τρόπια.

*

Πέρασα κάτω ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ «Ταχυδρόμου» καὶ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» κ' ἔβγαλα μὲ σεβασμὸ τὸ καπέλλο μου. Ὁ Ἀλέκος ὁ Πανταζῆς γέλασε γιατί πῆρε τὸ χαιρετισμὸ μου γιὰ κοροϊδεῖα. Ὅχι. Δὲν κοροΐδεψα. Σεβάστηκα. Τοὺς δυνατοὺς δχτροὺς του πρέπει κάθε τίμιο παληκάρι νὰ τὸς σέβεται. Κι ὁ Σκολαστικισμὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος δχτρος τῆς φυλῆς μας. Κ' οἱ δὲν Πολιτικὲς φημεριδές, οἱ φοβερώτεροι Πασσάδες του.

Ἔβλεπα καὶ τρεῖς Πασσᾶς τοῦ Σκολαστικισμοῦ στὴν Πόλη, ἡ «Πρωτῆ», μὰ τὴν ἔπαυσε προσωρινὰ ὁ Σουλτάνος. Νὰ ποὺ οἱ Τοῦρκοι ἀρχίζουσε σημαντικὰ νὰ μᾶς συντρέχουνε.

*

- Ἀπὸ καὶ πέφτει τὸ Φανάρι...
- Καταποῦ πέφτει ἡ Πρίγκηπο;

Ἦθελα νὰ δῶ πρῶτα τὴν Πρίγκηπο κ' ὕστερα τὸ Φανάρι. Στὴν Πρίγκηπο ξεκαλοκαιριάζει ὁ Φωτιάδης μας, ὁ μέγας, ὁ Ὀλύμπιος, ὁ σοφός, ὁ ἀγαθώτατος Φωτιάδης μας, κ' αὐτὸν ζήτησα νὰ πρωτοδῶ. Στὸ Φανάρι δὲν ἀνέβηκα καὶ δὲν εἶδα τὸν Ἰωακίμ. Θέλησα νὰ γυλιάζω στὴν ψυχὴ μου ἀπεγάδιαστη τὴν εἰκόνα εὐθ' Ἐθιάρχη μας καὶ φοβήθηκα μήπως τὸ εἶσο καὶ ἡ κουρασμένη ψυχὴ μου τὴ λειμάσουνε.

Γιὰ μᾶς τοὺς Δημοτικιστῆδες, τοὺς προδότες, τοὺς πουργημένους, Φανάρι μας εἶναι ἡ Περίγκηπο καὶ Πατριάρχης μας ὁ Φωτιάδης. Μὰ ἀλάκωρη μέρα τὴν ἔζησα μαζί του· μὰ μέρα ποὺ χρυσὴ τὴν ἔγραφα στὰ πιτάκια τῆς ζωῆς μου· μὰ ἀξέχαστη μέρα ξεκουράσα τὴν ψυχὴ μου κάτω ἀπὸ τὸ δροσερὸ ἥσκιό τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγαθοσύνης του. Καὶ πλημμύρισε ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ γαλήνη καὶ ἀπὸ ἀγάπη καὶ δυνάμωσε ἡ γροθιά μου καὶ πῆρα ὕπο κουράγιο μου χρειάζομαι—καὶ μοῦλειπε—γιὰ τὸν ἀγῶνα μας.

Τοῖς φανταζόμεντα μεγάλο κι ἀγαθὸ καὶ τὸν βροῖκα μεγαλῶτερο καὶ ἀγαθώτερο. Ὅσο ζύγωνε σπῆτι μου, ἔτρεμα μήπως πάθω ὅ,τι παθαίνει ὁποιος ζητώντας τὸ ἀλήθεμα τοῦ ὄνειρον βλέπει τῶναιρό του νὰ μουρελιάζεται· κι ὅσο ζύγωνε στὴν ψυχὴ του, ἔ-

βλεπα τῶναιρό μου ν' ἀπλώνεται καὶ νὰ δημογραφίει περισσότερο.

Ὅλους τοὺς σέβεται καὶ ὄλους τοὺς ἀγαπάει. Ἀκόμα καὶ τὸν τελευταῖο γραφιά. Κι ἀπ' αὐτόνε, λέει, κάτι ἔχει νὰ μάθει. Ὁ Ψυχάρης, κορώνα του. Κι ὁ Πάλλης, διαμάντι τῆς κορώνας. Μιλᾷει γι' αὐτοὺς μὲ σεβασμὸ ποὺ δὲν τὸν ξέρουμε στὴν Ἀθήνα, καὶ ποὺ δὲν τὰ κατάφερε ἀκόμα νὰ μᾶς τὸν χύσει στὴν ἄδεια ψυχὴ μας ἕνας Παλαμᾶς—καὶ θαμᾶζει τὸ γιγαντινὸ ἔργο του, δὲν μπορεῖ νὰ θαμᾶσει ἕνας μεγάλος τὰ μεγάλα ἔργα. Βλέπει μεγάλα, γιατί εἶναι μέγας κι αὐτός.

*

Καὶ πλάι του τὸ ἐφιτάστερο τῆς Δημοτικῆς—ὁ Σιώτης, ὁ Τανταλίδης, ὁ Πανταζῆς, ὁ Γιάγκος ὁ Παπᾶς, ὁ Ραλλίδης κ' ἕνα ἄλλο ἀκόμα. Τὸν σέβονται καὶ τοὺς σέβεται. Τοὺς λατρεύει καὶ τὸν λατρεύουνε. «Σᾶς ὑπακούω καὶ σᾶς διοικῶ», τοὺς λέει γελώντας· καὶ τοὺς διοικεῖ ὑπακούοντας σ' ὄλους σὰ μαθητῆς σὲ δάσκαλο.

Κάπιο βράδι μᾶς διάβαζε σπῆτι του στὴν Πόλη (ἢ οσοιότερα, μᾶς τὸ διάβαζε ὁ Ραλλίδης, γιατί ὁ Φωτιάδης δὲν εἶτανε τόσο καλὰ) ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ ἔργο του, τὸ «Κλίμα», ποὺ τῶναι εἶναι γιὰ τύπωμα. Ὅποια παρατήρηση τοῦ κάναμε, ἀμέσως τὴ δεχότανε, κι ὅταν ὁ Ραλλίδης τέλειωσε τὸ διάβασμα, γυρᾷει ὁ Φωτιάδης καὶ λέει τοῦ Πανταζῆ·

— Θὰ σοῦ τὸ δώσω, τὸ βιβλίό μου νὰ μοῦ τὸ διορθώσεις. Σὺ ξέρεις τὴ γλώσσα καλύτερ' ἀπὸ μένα.

Ὁ Φωτιάδης μιλῶσε, παρακαλῶ. Καὶ μιλῶσε στὸν Πανταζῆ—παιδί του στὰ χρόνια. Κι ὁ Πανταζῆς δὲν παραξενεύτηκε· οὔτε οἱ ἄλλοι. Ἐγὼ μοναχὰ, ὁ Ἀθηναῖος, παραξενεύτηκα, ἐγὼ ποὺ ἀκούω κάθε μέρα δῶ ὄλους νὰ ποζάρουνε γιὰ δασκάλους τοῦ Ψυχάρη κι ὄλους νὰ σαλιαρίζουν πὼς εἶναι σὲ θέση νὰ τοῦ διορθώσουν τὰ γλωσσικὰ τὰ λάθια του.

Σοφοὶ τοῦ Ζαχαράτου καὶ γλωσσολόγοι τοῦ καφερέ, ἀμέτε ἴσαμε τὴν Πόλη νὰ γνωρίζετε τὸ Φωτιάδη καὶ δὲ θὰ χάσετε. Θὰ δεῖτε ἕναν ἀληθινὸ σοφὸ νὰναγνωρίζει ἄλλους—τὸν καθένα στὴ δουλιὰ του—γιὰ καλύτερους του. Καὶ τέτιο μᾶθημα κοσιτίζει κάπως ἀκριβὰ.

*

Πηγαίνεις στὴν Πόλη μὲ τὴν ἰδέα τοῦ Κράτους καὶ φεύγεις μὲ τὴν ἰδέα τοῦ Ἐθνους. Πηγαίνεις μὲ τὸ Ρωμαιοῦ καὶ παίρνεις μαζί σου, φεύγοντας, τὴ Ρωμιούνη.

Βλέπεις τὸ Φωτιάδη καὶ τοὺς γύρω του καὶ τῶναι τὴ πᾶσι νὰ πει πειθαρχία. Καὶ μαθαίνεις καὶ σὺ νὰ πειθαρχεῖς. Καὶ μὴ θαρρεῖς πὼς ἡ πειθαρχία δὲ μᾶς χρειάζεται. Εἶναι κι αὐτὴ ἕνα ἐμπόδιο—μπορεῖ νὰναι καὶ τὸ σποιδαιότερο—ποὺ μᾶς κρατάει ἴσαμε τώρα τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴν Πόλη.

(ἀκολουθεῖ)

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΣΑΙΞΗΠΗΡΟΥ

Ο ΕΡΩΤΟΠΑΘΟΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΣ

10.

Στεργνὰ γεράματα καὶ νάτια
Χωρὶ δὲν κάναμε μαζί·
Τὰ νάτια μὲ χαρὲς γιομάτα,
Καὶ τὰ γεράματα μὲ σούλλοι.
Καλοκαιριῶ πρώτ' τὰ νάτια,
Καὶ χειμωνιάκιρος τὰ γερατιά.
Σὺν καλοκαιρὶ κείνα λουλουδάτα,
Ξερά σὺν τὸν χειμῶνα αὐτά.
Πάντα ἐρωτόχαρα τὰ νάτια
Καὶ τὰ γεράματα λαχνασμένα,
Κείνα γρογγοῦδα, κι αὐτὰ κουτσά.
Ζεσιὰ, ὀλοζῶνιρα τὰ νάτια,
Τὰ γερατιά ἄρρωστα καὶ παγωμένα,
Κείνα ἄχαλιωτὰ, κ' ἡμερα αὐτά.
Νάτια, τρελλὰ σὰς ἀγάπῃ!
Γεράματα, σὺς μάχομαι!
Ὅτι ἀγάπη μου—ἡ ἀγάπη μου εἶνε μικρὴ καὶ νιά!
— Γλυκὴ βροχί, τρεῖς ἀποδῶ,
Γιατὶ μὲ παρακάθησε, κ' εἶναι θαρρῶ ἀγά.

11.

Ἦ δημοφῆ εἶναι μάταιο κι ἀμφίβολο ἀγαθὸ,
Φέγγος ποὺ λάμπει κι ἄσφαιρα τὸ βλέπεις θαμτωμένο,
Λουλούδι ποὺ πεθαίνει πρὶν νὰνοῖξη τὸν ἀνθὸ,
Εὐκοσμήτο γυαλί ποὺ τώρα εἶναι οπασμένο·
Φέγγος, ἀμφίβολο ἀγαθὸ, λουλούδι καὶ γυαλί,
Ποῦ ἐχάθη, ἐθάμπτωσε, ἔπαυσε, πέθανε στὴ στιγμή.

Κι ἂν ποῖν σᾶνια ἢ καὶ ποτὲ δὲ βρίζεις τὴ χαμένη,
Κι ἂν τὸ θαμνὸ, καὶ νὰ τρεψτῆ, δὲν ξαναλάμπει πιά,
Κι ἂν τὰ νεκράνθια κείνεται σὲ χάμα μαρμαμένα,
Κι ἂν τὸ οπασμένο τὸ γυαλί μὲ κίλλες δὲν κολιᾷ,—
Ἔτσι ἡ δημοφῆ ποὺ ἀσκήμησε γιὰ πάντα εἶναι χαμένη,
Μ' ἔξοδα, κόπους, βότανα, βαφέτ, δὲν ὀμορφάινει.

12.

Καληνύχτα, καλὸν ὕπνι! —Μοῦ εἶταν ἄλλο τὸ γραφτό!
Μοῦ εἶπε καληνύχτα ἰακίνη, ποὺ μὲ στέλνει νὰγυρῶνῆσο,
Διῶχνότᾶς με σὲ καλύβι μὲ φουριδὲς πλουμιστό,

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

— Ἄ Εγὼ τὸ κατάλαβα πὼς σᾶς ἀρέζανε οἱ χρυσὲς τῆς οἱ σταλαματιῆς. Ἀλήθεια ποὺ καθαφτὸ δὲν τὸ πρόσταξε ἡ Κυρία νὰ βγοῦνε. Νόμιζε μοναχὰ πὼς θάτανε ὀμορφότερο χωρὶς τὰ λεκεδάκια.

Ὁ λόγος τῆς Κατινούλας τοῦ γέμισε τὸ νοῦ. Τὸν πῆρανε οἱ στοχασμοί. Ποῦ νὰ τὸ ξέρη τώρα ἡ Ὀλια γιατί δὲν ἄλλαξε τὴν κατιφέ; Ἄχ! καὶ πόσο τὸ λαχταροῦσε νὰ τὸ ἤξερε! Νὰ ὅμως ποὺ τὸ ἤξερε ἡ Κατινούλα, νὰ ποὺ ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ μάθαινε. Τοῦ φάνη ξαφνικὰ σὰ νὰ τὸ μαθαίνει ἴδια ἡ Ὀλια, σὰ νὰ τῶλεγε τῆς Ὀλιας, σὰ νὰ καταντούσανε παρόμοιες οἱ δύο. Ἡ Κατινούλα τοῦ εἶχε ξαναπεῖ τῆς Ὀλιας τὰ λόγια· τῆς Κατινούλας ξηγοῦσε ἀπὸ τί νόημα, τί κρύφιο πῆσο, δὲν ἔκαμε ὀ-

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

πως ἡ Κυρία τὸ πεθυμοῦσε. Καὶ ἡ Κατινούλα τῶναι ὀμορφῶ λαμπρὰ, καθὼς τῶναι ὀμορφῶ κ' ἡ Ὀλια. Νεκρανάσταση κι ἀφτό. Μάλιστα ἡ Κατινούλα εἶδεινε πολὺ συγκινημένη μὲ ὅσα ἔβρισκε ἡ φαντασία, ἡ ἐβλάβεια, ἡ καρδιά τοῦ Ἀντρέας, ἡ ἀγάπη του, γιὰ νὰ στολισῆ τὴν ἄγρια τὴ μνήμη, σὰ νὰ τὴ στόλιζε μὲ λουλούδια· ποὺ στὰ σπλάγχνα του φυτρῶνανε καὶ ποὺ τεχνόστοργα τᾶπλεξε τὸ ζηλεμένο του τὸ χέρι.

— Ἄ Τί ποίηση περεχυμένη σ' ὄλη τὴ ζωὴ σας, σὲ κάθε κίνημα καὶ σὲ κάθε λέξη! Ὁ κόσμος, ποὺ νὰ τὸ ὑποφιάζεται πὼς εἶστε τόσο καλός; Καὶ μιὰ δούλα ταπεινὴ, ἀξιώθηκε νὰ τὰ δῆ ἀφτὰ μὲ τὰ μάτια τῆς!

Τέτοιους ἐπαινοὺς ἔτυχε ὁ Ἀντρέας νὰ τοὺς ἀκούσῃ φορὲς φορὲς κι ἀπὸ τὴν Ὀλια γιὰ κάτι λόγια ποὺ ἔβρισκε νὰ τῆς πῆ. Ὁ σοφὸς καθηγητῆς, ποὺ μπροστὰ στοὺς ἄλλους δὲν ξεσκίπαζε τοὺς ἀποκρυμμένους του θησαυροὺς, ταράχτηκε βλέποντας πὼς τᾶπλό τὸ κορῆτι ἐμπαινε ἀμέσως στὸ νόημα, πὼς ἀρπαζέε πράματα ὀ νοῦς τῆς ἀκόμα καὶ δυσκολόπιαστα. Πάντα, σὲ τὴν ψυχωστικὴ τῆς ἀλάθεφτα, ἡ κρίση τῆς πάντως σωστῆ. Σωστὰ καὶ τὰ λόγια τῆς. Πιὸ κατάλληλος ἄλλος ἀπὸ τὸν ὄρο σωστός, δὲν ὑπάρχει

γιὰ τὴν Κατινούλα. Ἡ σωστάδα τῆς φαινότανε στὰ παραμικρὰ, φαινότανε ὡς κατρίκα τῆς, ὡς τὸν προσεχτικὸ πὺ ἔπαυσε τὰ εἰρησικὰ τῆς, ὡς καὶ στὴν ἰστικὴ τὴ θέληση ποὺ εἶχε νὰ γειάνη, ἀφοῦ τὸ πρόσταξε ὁ ἀφέντης. Σωστὰ ἔκανε τὸ χρέος τῆς. Σωστὰ τῆς ἀρέζανε ὄλα. Γιὰ τοῦτο δὲν τὴν ξεπερνοῦσε κανένας στὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶνε, ἂν κι ἀνατροφὴ δὲ γινώρισε ποτὲ τῆς. Μὰ ἡ ματιὰ τῆς ἀπὸ φυσικὸ τῆς σωστή. Ἄχ! τὸ σωστὸ ἐκεῖνο, τὸ ἴσιο, τὸ σίγουρο, τὰγέλαστο καὶ τὸ φίνο, ποὺ μαντέβει, ποὺ προλαβαίνει, ποὺ βρίσκει, τὸ χάρηκε στὰ γεμάτα ὁ Ἀντρέας μὲ τὴν Ὀλια. Τώρα κοίταξε τὴν Κατινούλα κι ἀποροῦσε. Κάποιο βέμα μυστικὸ ἀλάλητης συμπάθειας καὶ συμπονιᾶς, σιγὰ σιγὰ, ἔβρεγε ἀπὸ τὴν καρδιά του στὴν καρδιά τῆς. Κι ὅμως καθαφτὸ ἀγάπη δὲν εἶτανε· εἶτανε κάτι πιὸ ἀόριστο, ἴσως καὶ πιὸ γλυκὸ, πιὸ ἡμερο, κάτι παρόμοιο μὲ τὸ αἶσθημα τῆς Κατινούλας ποὺ τὸν ἀγάπαε σὺν κῆρῃ ἕναν ξένο πατέρα τῆς· εἶσαι τὴν ἀγάπαε κι ὁ Ἀντρέας, σὺν ἀγαπητικὰ πὺ ἀγαπητικὰ του δὲν εἶναι.

Ὁ δύστυχος ὁ Ἀντρέας! Ὁ ἀθρῶπος ὁ κανονικός! Κάποτες ἔτρεμα μήπως καὶ στὰ σωθικὰ του ἄξαφρα τοῦ γεννήθηκε, τοῦ βρίζωθηκε κανένα αἶσθη-

Μίσα εκεί της σφοδράς μου τῆς αἰτίας νὰ μελετήσω.
«Στὸ καλὸν, μὴ εἶτε, ἀκαί πάλε πέμασε ἄθλιο ἀπὸ ἐδῶ».
Ποῦ νὰ ἰδῶ καλὸ, ποῦ μόνον δειλὸν μὲν εἶχα τὸν καημὸ !

Μὰ στὸ μισομὸ μου ἐκείνη γλυκὴ μοῦ χαμογελοῦσε,
Μὲ φίλα ἢ καταφρόνια, — νὰ ξηγήσω δὲν μπορῶ.
Ἴσως τὸν ἐξορισμὸ μου μὲ περιέλεο κοιτοῦσε,
Ἴσως καὶ γὰρ νὰ μὲ κἀνὴν πάλε ἐκεῖ νὰ τριγυρνῶ.
«Τριγυρνῶ», — ταιριάζει ὁ λόγος σὲ ἤλικους ποῦ καθὼς ἐμένα
Τυρανιοῦνται, δίχως κέρδος νὰ κορολογοῦν κανένα !

13.

Ὡ ! τί ματιὰς τὰ μάτια μου ποῦ εἶχαν στὴν ἀνατολή !
Βιάζει ἢ καρδιά μου τὸ ρωλοῦ, κ' ἢ χαρὰν ἢ ξυπνότητας
Κάθε τῆς ζήσης δύναμις ἀπὸ τῆς νύκτα τῆς καλεῖ.
Σ' ὅτι θεωροῦν τὰ μάτια μου νὰ θαρραυνῶ δειλιώντας,
Τῆς Φιλομήλας κἀθουμαι νίκουσα τὸ γλυκὸ σκοπὸ,
Μὰ νὰ εἶταν τὰ τραγούδια τῆς σὲν τοῦ καρδουαλιῶ ποθῶ

Τι αὐτὸς μὲ τὸ κελῶδες τὸ φῶς καλημερίζει,
Καὶ διώχνει τὴν πικρὴν ἀσκατέρη νύχτα μακριά.
Κ' εἶται, σὰ φύγη ἢ νύχτα, ἐγὼ ριβολῶ στὴν καλὴ μου,
Κ' ἔχει ἢ καρδιά μου κἀτίς κ' ὅτι ποδοῦσαν ἢ ματιὰ.
Μπάλοσμο ἢ πίκρα γίνεται, μὰ πίκρα φέρνει μου ἄλλη,
Τὶ μοῦ εἶπε ἀντιστηνίζοντας. «Σίγησ' ἢ ἀπὸ αἴθριο πάλε !»

Νᾶμουν σιμὰ τῆς, ἤθελεν ἢ νύχτα γιγνώσκει διαβῆ,
Μὰ τώρα καὶ μὲ τίς στιγμὲς παίρνουνε κίτρος οἱ ὄψεις,
Καὶ γὰρ νὰ βασανίζη με, φαίνεται μῆνας ἢ στιγμὴ.
Μὰ ὡς τὸσο, ὅχι γὰρ μένανε, γὰρ τάνθη ἢς λάμψη ὁ ἥμιος !
Φύγε, νύχτα, καὶ βόηθησε τῆς μέρα νὰ προβάλλη,
Κόντηνε ἀπόψε κ' αἴθριο, νύχτα, μακριά τῆς πάλε.

Μετάφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Νουμᾶ,

Ἄπο καιρὸ εἶχα στὸ νοῦ μου νὰ σοῦ γράψω κά-
θε φύλλο σου, ποῦ δὶχθαζα, ἔλεγχ μὲ τὸ νοῦ μου :
«Πρέπει νὰ τοῦ τὰ πῶ, ν' ἀρήσω τὴν τεμπελιὰ
κατὰ μέρος καὶ νὰ πιάσω τὴν πέννα», καὶ πάντα
πότε μὲ τὴν μὴ δουλειὰ, πότε μὲ τὴν ἄλλη, ἔκανα
ἀνβολή. Μὰ τῶρα ἤρθε ἡ ὥρα νὰ κουβεντιάσουμε,
εἴμαστε διόμιση χρόνια φίλοι, καὶ τί φίλοι ! καὶ
δὲν πιστεύω νὰ τὰ χαλάσουμε γιὰ μὴ μὴ μὴ συμ-
βουλή, ποῦ θὰ σοῦ δώτω. Τὶ πρόλογος, γιὰ δύο λό-
για, πῶς φρίνεται πῶς εἴμαι γυναίκα καὶ φυτικὰ
φλύκρη ! Μὰ σὺ μὲ συμπαθῆς, εἶσαι καλὸς, κ' ἂν
κρῆτῆς μαγκοῦρα στὸ ἓν χέρι ἔχεις καὶ τὸ χαμό-
γελο στὸ στόμα γιὰ τοὺς φίλους καὶ τίς φίλες.

Λοιπὸν ἄκουσέ με, Νουμᾶ μου, πρᾶθυμῶνεις καὶ
δὲν κάνει. Πρὶν διαβάσω κάθε φράσιν τὰ Παραγραφά-

κικ σου λέω, ἀγὼ νὰ ἰδοῦμε σήμερ ποῖον τραβᾷ
ἀπ' τ' αὐτὴν καὶ ποτὲ δὲ γελιέμαι.

Σήμερ εἶναι ἓνας ρεπορτερίσκος Ἀθηναίικης ἐφη-
μερίδας ποῦ ἔλυσε σὲν ἄλλος Μίγας Ἀλέξαντρος τὸ
γλωσσικὸ ζήτημα, αἴριο ἓνας βελθὸς κριτικὸς, ποῦ
ἔχει ὅλα τὰ προσόντα κ' ὅλες τίς χάρες καὶ μονά-
χῃ κρίση δὲν ἔχει, ποῦ σοῦ σκαρώνει στὸ λεπτὸ μὴ
κριτικὴ μελέτη γιὰ τὸ δεῖν καὶ τάδε μετὰ συγ-
γραφία καὶ σοῦ τὸν κουρελλιάζει ὡς ποῦ νὰ πῆς
τρία, μεθαῦριο ἓνας ποῦ κάθε Τρίτη, Πέμπτη καὶ
Σάββατο γράφει τὴ Δημοτικὴ καὶ τίς λοιπὲς μέρες
τὴν Καθαρῆουσα, καὶ τὴν ἄλλη κάποιος ποῦ ἀρνεῖ-
ται τὸ ἔθρο ἢ τὸ βιβλίον, ποῦ ἔγραψε καὶ ὑπόγραψε,
λέγοντας, σὲν τὰ μικρὰ παιδιὰ ποῦ φοβοῦνται τίς
ζυλιές : «συμπαθῆτέ με καὶ δὲν τὸ κάνω πιά».

Τὶ τὰ θέλεις, ἐγὼ νομίζω, πῶς ὄλ' αὐτὰ δὲν εἶ-
ναι αἰτίες γιὰ θυμὸ, ἀλλὰ γιὰ γέλια. Ἀποφάσι-
σε νὰ βγῆς, Νουμᾶ μου, μὲ τὸ πρόγραμμα, ποῦ
βγῆκες, ν' ἀκολουθήσης ἓνα σύστημα, μὴ σειρά,
πατώντας κάθε ἐμπόδιο, ποῦ θὰ βρεθῆ στὸ δρόμο σου,
χτυπῶν κατὰκέφαλα κάθε ἀνόητη πρόληψη καὶ
δοῦναι τὴν μελλᾶμενη Γλωσσικὴ ἀναγέννηση
τοῦ ἔθρου μας. Ἐ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ περιμένης,
ὅτι ὁ ἀκούσης ἔχει μονάχα συκοφαντίες — αὐτὲς δὲ
εἶναι σὲν τίς μπουρμπουλήθρες, ἀδύνατο νὰ ζήσουν
πολύ — ἀλλὰ καὶ ἀνοησίες — πρᾶμα πολὺ χειρότερο —
κ' ὅτι ἔχεις νὰ πολεμήσης μὲ τὴν ἀγραμματοσύνη
τῶν γραμματισμένων, τὴ μεγαλύτερη πληγὴ τῆς
Ρωμοσύνης καὶ τὴν Πανελληνικὴ κριτικὴ, πικροῦ-
κλα, ποῦ γι' αὐτὴν δὲ βρέθηκε ἀκόμα ὁ ἀντιπανου-
κλικὸς ὄρθος.

Τίποτα δύσκολο νὰ διαβάσης κάποιον μῆρα σὲ
καμμιὰ μεγαλόσημη ἐφημερίδα, ποῦ ὁ Σολωμὸς δὲν
ἔχει καμμιὰν ἀξία σὲν ποιητῆς, ἐπειδὴ δὲν ἔγρα-
ψε... ἀκροστιχίδες, ποῦ ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου
δὲν εἶναι τίποτα, οὔτε ποίημα, ἀφοῦ δὲν ἔχει... ὁμο-
καταληξία, ποῦ ἢ μετάφραση τῆς Ἰλιάδας καὶ Ὁ-
δύσειας ἀπὸ τὸν Πάλλη καὶ Πολυλά, ὁ Προμηθεὺς
τοῦ Αἰσχύλου κ' ἢ Κόλαση τοῦ Dante μεταφρασμέ-
να ἀπὸ τὸν Καλοσοῦρο καὶ τὸς ἄλλα, δὲν μποροῦν
νὰ δώσουν τὴν Ἀθηναίικα σ' αὐτοὺς ποῦ καταπι-
στηκαν μὴ τέτοια δουλειὰ, γιὰ δὲν εἶναι ἔργα
πρωτότυπα, ἀλλὰ μονάχα μετάφραση, ποῦ μπορεῖ
νὰ τὴν κάμη ὁ καθένας... φτάνει νᾶχη λεξικὸ καὶ
ποῦ τὸ μέτρο παλιὸ δὲν τῆς δίνει ἀξία, γιὰ φτάνει
νὰ μετράη κανεὶς τίς συλλαβὲς, χτυπώντας τὰ δά-
χτυλά του στὸ τραπέζι.

Στὸ εὐτυχισμένο τοῦτο βασιλεῖο ὅλοι ἔχουμε
γνώμη γιὰ ὅλα κ' ὅσο γιὰ τὴν κριτικὴ μας εἶναι
πολύ εὐκόλη. Χωρὶς τὸ πῶς καὶ τὸ γιὰ τί μ' ἓνα λό-
γο μας ἢ σὲ γκρεμοσκακίζουμε ἢ σὲ σηκώνουμε στὸν
οὐρανὸ ! Μήπως δὲν εἶναι στὸ χέρι μας, στὴν ὄρε-
ζή μας ;

Κάποτε ἀπαγγέλλει μπροστὰ στὸ ἐκλεκτότερο
κοινὸ τῶν Κυριῶν τὴν Ὁδὴ τοῦ Torquato Tasso
« Ἡ ψυχὴ ἐρωτευμένη πρὸς τὸν Πλάστη τῆς » μετα-
φρασμένη ἀπὸ τὸ μεγάλο μας Καλοσοῦρο. Ὅταν
τέλειωσα, ἓνας ἐπιστήμονας, ποῦ περνεῖ καὶ γιὰ
γραμματισμένους μοῦ λέει :

— «Σὺ ἀπαγγέλλεις καλὰ, γιὰτί νὰ διαλέξης
αὐτὴ τὴν κουταμάρα ;

— «Κουταμάρα ! ! !

— «Μὰ ἂν κανεὶς δὲν ἐνοίωσε τίποτα... ;»

Μὲ ἄλλα λόγια ὅτι δὲ νοιώθουμε εἶναι ἀνοησία·
εἶδες τί εὐκόλη καταδικαστικὴ ἀπόφαση, δὲ θαμά-
ζεις τὸν ἀφελῆ συλλογισμό, δὲ σὲ θαμπώνει ἓνα τέ-
τοιο nec plus ultra συμπέρασμα ;

Ἐγὼ δὲν κάνω τίποτις ἀπ' ὄλ' αὐτὰ, μονάχῃ
γελῶ οἱ ἀγραμματοῦ γραμματισμένοι μὲ διασκε-
δάζου.

Ἐνας Καβαλλουριώτης — τὸ Καβαλλοῦρι εἶναι
ἓνα χωριουδάκι τῶν Κορφῶν, ὅπου ἔχει τὸ ἐξοχικὸ
τοῦ σπιτι καὶ περνεῖ τοὺς μῆνας τοῦ καλοκαιριοῦ
ὁ ζωγράφος μας Ἀγγελὸς Γαλλινᾶς — ἔλεγε μὴ μέ-
ρα στὸ γιατρὸ τὸ Νικοκάβουρα — «Βίβεις, γιατρέ
μου, τί θὰ πῆ νᾶχη κανεὶς τύχη ; ὁ σὺρ Ἀντζελοσ
μὲ μὴ δεκάρα κοκκινάβαρη βγάνει χιλιάδες τάλ-
λαρα».

Γιὰ τὸν Καβαλλουριώτη ὅλη ἡ τέχνη τοῦ Γαλ-
λινᾶ εἶναι τὰ χρώματά του, ἀλλὰ καὶ κείνων ἢ ἀ-
ξία εἶναι μὴς δεκάρας καὶ τὸ εἶδος τοὺς κοκκι-
νάβαρη !

Ἐ λοιπὸν ἢ κριτικὴ κ' ἢ γνώμη τοῦ περσύτερου
κόσμου γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα μοῦ θυμᾶνε τὸν ἀ-
φελῆ χωριάτη. Καὶ τῶρα ἔκουσε μὴ γνώμη μου,
ποῦ ἂν δὲν εἶναι ἀπὸ κείνες τίς σοφὲς ποῦ μὲ με-
γάλα γράμματα τυπώνουν τὰ περιοδικὰ μας, εἶναι
ὁμως πρᾶχτικὴ.

Κάμε μὴ στήλη — ξύλο ποῦ θέλεις ποῦ λιγύ-
στεψες τὰ φύλλα σου, — ὀνόματέ την, ὅπως σοῦ ἀ-
ρέσει «Κωμικοτραγικὰ» «Ἐξωφρενικὰ» «Χωρὶς ἔν-
νοια» «Ἀγραμματοσύνης ἀποτέλεσμα» «Σοφίς ἀ-
σοφες» «Ἀνοησίες» «Λόγια γιὰ γέλοιον» «Λόγια γιὰ
κλάμμα» «Ἐλαφρότητες καὶ τὸ μέγα ἔλεος» ἢ ὁ-

μα πιὸ βελθὸ, πιὸ τρυφερὸ παρὰ ποῦ ταίριαζε. Μὴ
μῆρα ποῦ μιλοῦσαν, καθισμένοι ὁ Ἀντρέας δίπλα
στὸ κρεβάτι, ἔπιασε τὸ χέρι τῆς Κατινούλας, ὅπως
συνήθιζε, καὶ παρατήρησε πῶς κάμποση ὥρα τὸ βᾶ-
σταξε στὸ δικό του. Τὸ χέρι τῆς, μάλιστα γιὰ χω-
ριατοπούλα, εἶχε κάποιον χάρη, κάποιον ἐβγένεια,
ποῦ λένε, ἀριστοκρατικὴ φίλα, μακρουλά, ὀλόλε-
φικὰ τὰ δάχτυλά τῆς, σεντεφένια τὰ νύχια τῆς ῥό-
δινα, στρογγυλοκομμένα. Χάδεσε ὁ Ἀντρέας τὸ δέρ-
μα τὰπαλό. Ἄχ ! νὰ τὰ δάχτυλα, τὰ στρογγυλά
νυχάκια, τὸ δέρμα τῆς Ὀλίας ! Ὡς τότες δὲν τοῦ
πέρασε τέτοια σύγκριση ἀπὸ τὸ νοῦ. Ἄμα ποῦ θυ-
μήθηκε τῆς Ὀλίας τὸ χέρι, ἀπόθεσε ἀπάνω στὸ
πάπλωμα πολὺ ἀγάλλια τὸ χεράκι τῆς Κατινούλας.
Τραβήχτηκε στὸ σπουδαστῆρ του ἀντίκρου μὴ στιγ-
μῆ. Πῆρε τὴ φωτογραφία τῆς, ἔσκυψε τὸ κεφάλι κ' ἔ-
ρχισε νὰ συλλογιέται. Τί θᾶλεγε ἢ Ὀλία ; Δὲ θὰ
τοῦ γνέψη ἀραγες, νὰ τοῦ πῆ ; Δὲ θᾶνκατεῖλη κανέ-
να χαμόγελο στὰ χεῖλια τὰ λατρεμένα ; Ἐκεῖ ποῦ
τὴ θεωροῦσε, χαμογέλασε ὁ ἴδιος. Τραγουδοῦσαν στὸ
μνημονικὸ του ἀξέχαστοι παλιοὶ στίχοι. Τὸ ξέρου-
με πῶς ὁ Ἀντρέας ὡς καὶ στὴν ποίησή του εἶτα-
νε πάντα τοῦ ἑλληνιστῆς, πάντα γραφτοδίφης. Εἶ-
χε διαβάσει τὸ πρῶτὸ τίς Τραχίνιες τοῦ Σοφοκλῆ

του. Παρουσιάστηκε στὰ μάτια του ἢ σερνὴ ἐκείνη,
ἀνῆξερη, ἀγαθὴ γυναίκα τῆς δεινῆς τραγωδίας, ἢ
γλυκεῖα ἢ Διανείρα, γιὰτί τέτοια, καλὴ καὶ σπλα-
χνικὰ, τὴ ζουγράφισε ὁ ποιητῆς του. Φαντάστηκε
πῶς ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ὀλίας βγαίνανε τὰ ὁμορφα
λόγια ποῦ μοιάζουσε σὲν ἀναστενχημοί·

οὐ γὰρ γυναίκαί τοὺς λόγους ἐρεῖς κακῆ...
ἐγὼ δὲ θυμοῦσθαι μὲν οὐκ ἐπίσταμαι...

Καὶ γιὰ ποῖα αἰτία ἢ Ὀλία νὰ θυμῶση ; Μή-
πως δὲν τᾶφερνε ὅλα ἢ ἀγάπη τῆς Ὀλίας ; Μήπως
δὲν προστάτεθε ἢ Ὀλία τὴν Κατινούλα ; Μήπως καὶ
τὸ χᾶδι τοῦ Ἀντρέα δὲ στάλαξε ἀπὸ τῆς Ὀλίας
τὴν ψυχὴ ; Μήπως δὲν τίς δούλεθε πιστὰ καὶ τίς
δύο ; Ἠσύχασε ὁ Ἀντρέας. Κ' εἶχε δίκιο ποῦ εἶται
καταλάβαινε τὴν Ὀλία, ἔτσι ἀδέρφανε θάνατο καὶ
ζωή. Ἀπὸ τὴν Ὀλία τί ἄλλο μποροῦσε νὰ προσμέ-
νη παρὰ καλοσύνη ; Ὁ χιτώνας τοῦ Νέσσου ἐμελλε
νὰ τοῦ κολλήση στὸ πετσί ἀπ' ἄλλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ'

Ὡ πῦρ σὺ καὶ πᾶν δέμα.

Ἐνα βράδι, ἀφοῦ ἀνέθηκε μὲ τὴν Κατινούλα

στὴν κάμερή τῆς καὶ προτοῦ κατεβάση τὸ στῆρι τοῦ
παρθυριοῦ, ἢ ὥρα ἐννιά ἐννιάμισυ, ἀκκομπησε ὁ
Ἀντρέας μὲ τὴν Κατινούλα στὸ παράθυρο, νᾶνασά-
νουμε ἀκόμη μὴ στιγμὴ τὸν καθάριο τὸν ἀέρα. Ὁ
ἀέρας τόντις καθάριος καὶ μαλακὸς, καλοκαιριᾶτι-
κος, γιὰτί, ἂν καὶ ἀρχίζε τότες ὁ χυνόπυρος, ὅλα,
ὡς κ' οἱ ἐποχὲς τοῦ χρόνου, στὴν Μπρετάννια, φαί-
νουνται σὲν ἀργοπορημένα, θέλουσε γιὰ νὰ ὀρμά-
σουνε περισσότερο κερὸ παρὰ σὲ ἄλλους τόπους, κά-
ποτε καὶ περισσότερο βροστοῦνε. Λοιπὸν ἔτσι καὶ τὸ
καλοκαίρι, τέλια τοῦ Σταβροῦ καὶ στὰ ἔμπα τοῦ
Δημητρίτη. Μὰ τὴ βραδεῖα ἐκείνη, ὅσο κ' ἂν εἶ-
τανε γλυκεῖα ἢ ἀτμοσφαῖρα, ὅσο ἢ νύχτα κατασκο-
τεινῆ. Ἀστέρη δὲν ζάνοιγες στὸν οὐρανὸ. Τὰ δέντρα
τοῦ περιβολιοῦ, σὰ μεγαλόστκιες, σὰ μακρόκορμοι γι-
γάντοι, μὲ τίς ψιλὲς τοὺς τίς κορφές, ποῦ μόλις τίς
ξεδιάκρινες, λὲς καὶ βουτούσανε στὸ χάος, γιὰ νὰ
σὲ φροβερῖσουνε ἀπὸ κεῖ μέσα. Ἡ θάλασσα βουβὴ
καὶ μάθρη, δὲ γυάλιζε ἀνάμεσα στίς φυλλωσιές τοὺς.
Εἶναι ὡς ὅπου ἢ δημιουργία μοιάζει κακιὰ. Τέ-
τοια ἔμοιαζε καὶ τότες. Ἄξαφνα, σὲν ἀπόδειξη τῆς
κακίας, κακίας ἀόρατης βυθισμένης, ὡς ποῦ νὰ ξε-
σπάση, στὰ σωθικά τοῦ ἀθρώπου καὶ στὰ βράθρα
τῆς γῆς, ἀκουστήκανε κάτι φωνὲς ἄγριες, τρελλές,